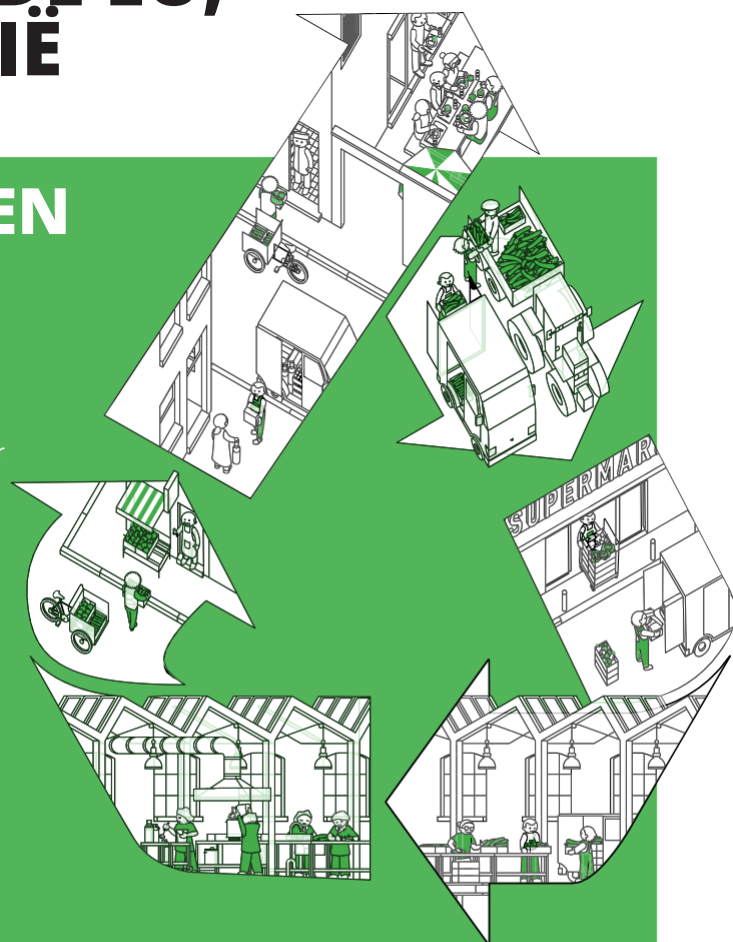


OP WEG NAAR EEN INCLUSIEVE, KOOLSTOFARME VOEDSELOVERSCHOTTENSECTOR: AANBEVELINGEN VOOR BELEIDSMAKERS IN DE EU, FRANKRIJK EN BELGIË

BELANGRIJKSTE PUNTEN

- Voedselverspilling tegengaan kan voordelen hebben voor het klimaat en de samenleving. De eerste prioriteit van alle overheden moet liggen op het voorkomen van voedseloverschotten. De tweede prioriteit moet de ondersteuning van de sector voor voedseloverschotten zijn, zodat we kunnen zorgen voor een effectieve verdeling van overschotten die niet kunnen worden voorkomen. Op die manier kan de EU haar doelstellingen bereiken om in 2030 voedselverspilling te halveren, de uitstoot van broeikasgassen met minimaal 55% terug te dringen en om klimaatneutraal te worden tegen 2050.
- Er komt meer en meer vaart in de pogingen om de problematiek van voedselverspilling op het niveau van de EU aan te pakken. Er is wetgeving in aantocht betreffende verplichte doelen voor de beperking van voedselverspilling die gericht is op voedselverspilling in de hele toeleveringsketen. Dit is een essentiële hoeksteen van ambitieuze nationale actie voor lidstaten (LS). Het effect van de huidige nationale wetgeving in sommige LS (zoals Frankrijk) waarbij supermarkten verplicht zijn overtollig voedsel te doneren en hen daarvoor te belonen moet adequaat worden gedocumenteerd, geanalyseerd en gedeeld als uitgangspunt voor potentieel vergelijkbaar beleid in andere lidstaten.
- Beter beleid voor de ondersteuning van een kringlooeconomie, van afvalbeheer en werkgelegenheid kan kansen scheppen om gebruik te maken van overtollig voedsel, terwijl er tegelijkertijd banen worden gecreëerd voor mensen die ver van de arbeidsmarkt staan. Voor het starten van kringlooeconomieën en inclusieve werkgelegenheid moet de Algemene Groepsvrijstellingsverordening van de Europese Commissie, waarmee overheidssteun voor sociale ondernemingen en kwetsbare werknemers sterk wordt beperkt, dringend worden gereviseerd. Op die manier kunnen we voedselverspilling aanpakken via WISE's (work integration social enterprises, sociale ondernemingen voor integratie van de arbeidsmarkt). Nationale of regionale wetgeving rond sociale ondernemingen of het tewerkstellen van mensen die ver van de arbeidsmarkt staan moet ook geëvalueerd of gestroomlijnd worden. Zo kunnen we een klimaat creëren waarin WISE's optimaal kunnen gedijen.



SAMENVATTING VAN BELEIDSAANBEVELINGEN

VOOR DE EU

- | | |
|---|---|
| <p>1. Implementatie van juridisch bindende afspraken om voedselverspiling tegen te gaan in alle fasen van de voedselketen met een zelfde doel voor alle LS van het aantal kg per hoofd.</p> | <p>Overeenkomstig SDG (Sustainable Development Goal, doelstelling inzake duurzame ontwikkeling) 12.3, een algemeen wetsvoorstel indienen voor allen ter tafel brengen (in het ideale geval in het vierde kwartaal van 2022) op grond waarvan alle lidstaten verplicht zijn het volgende doel te behalen: een uniforme hoeveelheid in kg per hoofd bij de reductie van VVVA (voedselverlies en -verspilling/afval) om daarmee in de gehele EU in 2030 een reductie van 50% te realiseren, "van boer tot bord".</p> |
| <p>2. Het verkennen van complementaire en aanvullende regelgeving en fiscale prikkels voor de versterking van de voedselgebruikhiërarchie en handhaving van het principe van 'De vervuiler betaalt'</p> | <p>Het verkennen van de regelgeving waarmee meer ambitieuze en een snellere reductie van VVVA kan worden gerealiseerd, zoals verplichte openbare rapportage over VVVA en reductiedoelstellingen voor voedselbedrijven van een bepaalde minimumomvang, versteviging van regelgeving inzake oneerlijke handelspraktijken, verhoging van belastingen op of verboden op de verzending van VVA naar verbrandingsovens en vuilstortplaatsen (voor zover deze praktijken nog steeds voorkomen).</p> |
| <p>3. Herziening van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening voor betere ondersteuning van sociale ondernemingen en het helpen en trainen van kwetsbare werknemers</p> | <p>Herziening van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV)^a met het oog op betere ondersteuning door de staat van WISE's (sociale ondernemingen voor integratie van de arbeidsmarkt) door het gedogen van door de staat ondersteunde arbeidscontracten die lang genoeg duren om werknemers werkelijk te integreren in het personeelsbestand en adequate training te bieden.</p> |

VOOR FRANKRIJK

- | | |
|---|--|
| <p>1. Huidige Garot- en EGAlim-wetten betreffende het doneren van voedseloverschotten verduidelijken en naleving daarvan versterken</p> | <p>De handhavingsmechanismen voor de wetten Garot en EGAlim verduidelijken om ervoor te zorgen dat beleid inzake de verplichte donatie van voedseloverschotten en de boetes voor niet-naleving daarvan wordt uitgevoerd, met het oog op betere ondersteuning van de voedseloverschottensector.</p> |
| <p>2. De installatie van een stuurgroep om te zorgen voor een evenwichtige relatie tussen voedseloverschotorganisaties en donors van overtollig voedsel</p> | <p>De oprichting van een onafhankelijke stuurgroep voor de bewaking van de kwaliteit van en naleving van de afspraken tussen voedselbedrijven en sociale ondernemingen, om ervoor te zorgen dat voedseloverschotorganisaties adequaat kunnen ingrijpen als afspraken niet worden nagekomen.</p> |
| <p>3. De oprichting van een gezamenlijk fonds van overheid en bedrijven om te helpen de kosten van de herverdeling van voedsel te dekken</p> | <p>De oprichting van een gezamenlijk fonds voor ondersteuning van voedseloverschotorganisaties om de infrastructuur en capaciteit uit te breiden en hun te grote afhankelijkheid van vrijwilligers te verminderen, om zodoende in staat te zijn het toenemende volume van donaties van overtollig voedsel te verwerken.</p> |
| <p>4. Meer en betere gegevens verzamelen en publiceren over het effect van voedselverspillingsbeleid</p> | <p>De bewakings- en evaluatietak van het 'Pacte national de lutte contre le gaspillage alimentaire 2017-2020' (Nationaal pact in de strijd tegen voedselverspiling) moet meer en betere gegevens verzamelen en publiceren over het effect van voedselverspillingsacties in Frankrijk om daarmee verdere actie en het delen van kennis in de EU te faciliteren.</p> |

VOOR BELGIË

- | | |
|--|---|
| <p>1. Belastingvermindering introduceren op voedseldonaties om de voedselgebruikhiërarchie een prikkel te geven</p> | <p>Een wetsvoorstel tot wet maken^b waarmee 60% aan de waarde van voedseldonaties kan worden afgetrokken van de inkomstenbelasting van bedrijven. Overwegen een gezamenlijk fonds op te richten van overheid en bedrijven om sociale ondernemingen te helpen de kosten te dekken van de herverdeling van grotere hoeveelheden overtollig voedsel.</p> |
| <p>2. Obstakels verwijderen voor sociale ondernemingen om mensen die ver van de arbeidsmarkt verwijderd staan in dienst te nemen</p> | <p>2.1 Veranderingen in het etiket "Maatwerk" verhelderen en daarvan profiteren, om optimale steun te kunnen leveren aan voedseloverschottenorganisaties die mensen in dienst nemen die ver van de arbeidsmarkt verwijderd zijn onder andere door overheidsopdrachten
Op handen zijnde wijzigingen in de status van sociale ondernemingen die kansen bieden op "aangepast werk" in België toelichten, om ervoor te zorgen dat sociale ondernemingen voorrang krijgen bij overheidsopdrachten, een belangrijke factor in de financiële duurzaamheid voor WISE's in de voedseloverschottensector.</p> <p>2.2 Samenwerking introduceren in staatsgeleide rekruteringsprocessen voor WISE's voor een betere afstemming van de werknemer op de vacature, gelijke behandeling van mannen en vrouwen en de inspanningen op het gebied van diversiteit
Samenwerken met WISE's in door de staat gesteunde wervings- en rekruteringsprocessen voor kwetsbare werknemers om er zo voor te zorgen dat nieuw personeel geschikt is voor de organisaties waarin zij geplaatst worden en om WISE's autonomie te verlenen inzake diversiteit en pogingen in hun organisaties op het gebied van inclusiviteit.</p> |

a Verordening 651/2014 van de EU van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard (Algemene Groepsvrijstellingsverordening).

b Voorstel getiteld 'Proposition de loi modifiant le Code des impôts sur les revenus 1992 en ce qui concerne la remise à titre gratuit d'aliments et de biens non alimentaires de première nécessité (déposée par Mme Anneleen Van Bossuyt et consorts)', hetgeen zoveel wil zeggen als "Wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op de inkomstenbelasting 1992, die betrekking heeft op de gratis overdracht van levensmiddelen en non-foodartikelen uit de eerste levensbehoefte (ingediend door mevrouw Anneleen Van Bossuyt en deelgenoten)"

VAK 1: BELANGRIJKE BEGRIPPEN

AA: Anaerobe afbraak

FLAVOUR: 'Food surplus and Labour, the Valorisation of Underused Resources' (Voedseloverschotten en arbeid: de opwaardering van onvoldoende benutte hulpbronnen), een regionaal project inzake voedseloverschotten en inclusieve banen, gefinancierd door het programma Interreg 2 Seas Mers Zeeën 2014-2020 van de EU

Inclusieve banen: Banen waarin diversiteit, ongeacht identiteitskenmerken zoals arbeidsstatus, (arbeids)vermogen, neurodiversiteit, geslacht, seksualiteit, etniciteit, ras, klasse en religie wordt gewaardeerd, aangemoedigd en bevorderd.

LS: Lidstaten van de Europese Unie.

Opwaardering: Het proces waarmee overtollig voedsel wordt omgezet in een product met toegevoegde waarde.

Principe van 'De vervuiler betaalt': een principe op grond waarvan de entiteit die vervuiling veroorzaakt verantwoordelijk wordt gehouden voor de betaling van de schade of kosten of het compenseren van die schade.

SDG: Sustainable Development Goal (Duurzame ontwikkelingsdoelstelling) die moet worden behaald in 2030

Sociale economie: De sector van de economie die coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen, verenigingen zonder winstoogmerk, stichtingen en sociale ondernemingen omvat, die allemaal winst nastreven voor anderen dan hun eigenaren of investeerders.

Sociale onderneming: een bedrijf met een positief sociaal doel waarvan de werkzaamheden en winsten gewijd zijn aan het bereiken van dat sociale doel.

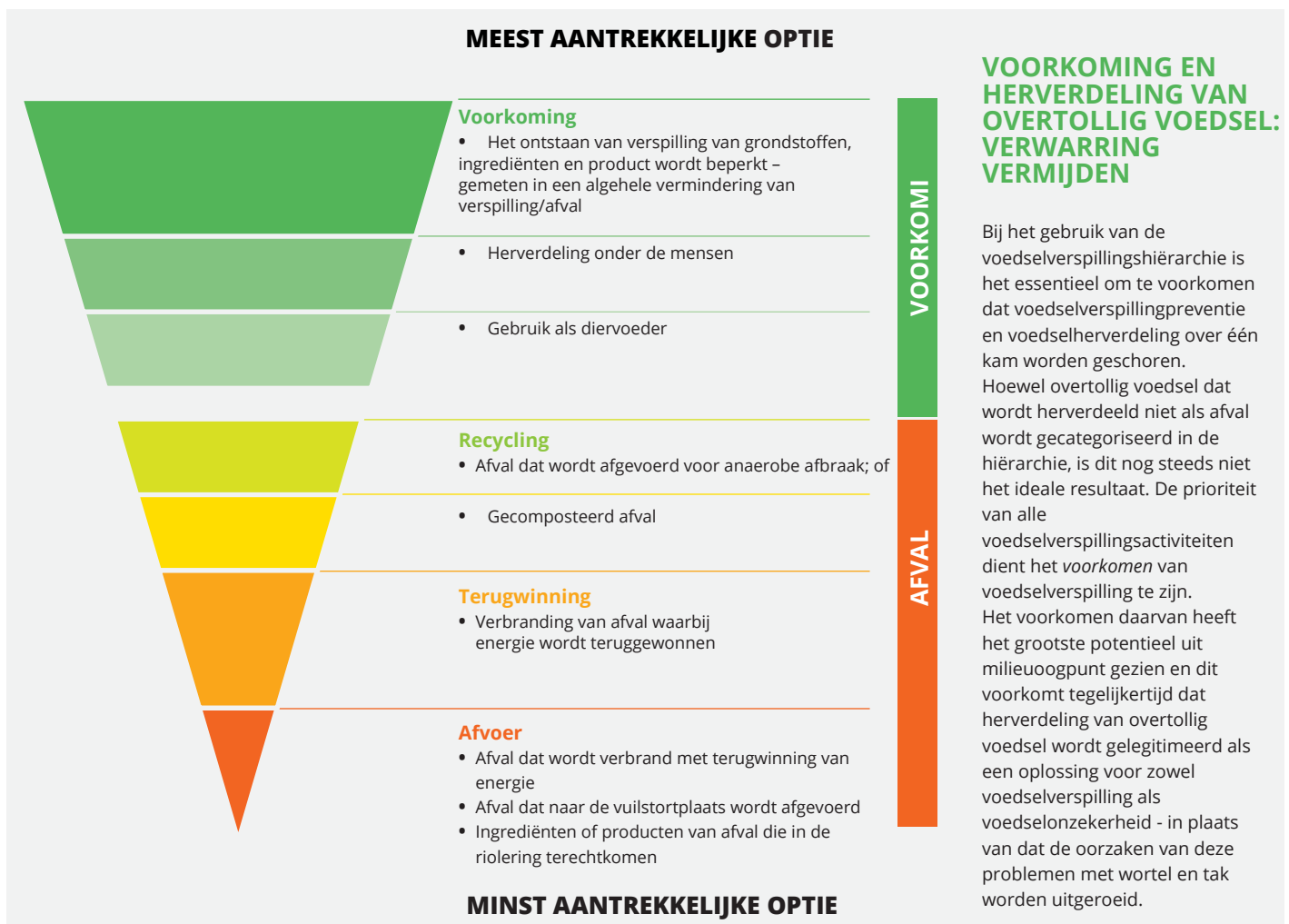
Systeemdenken: Bestuderen van het gedrag van het systeem als interactie van subsystemen in plaats van een eenvoudige keten van relaties op basis van oorzaak en gevolg.¹

Voedselgebruikhiërarchie: een piramidevormige voorstelling van het beste gebruik van voedseloverschotten, in de eerste plaats door voedseloverschotten te voorkomen; in de tweede plaats door herverdeling van voedseloverschotten voor menselijke consumptie en in de derde plaats door die overschotten te gebruiken als diervoeder, gevolgd door recycling van voedingsstoffen, terugwinning van energie en vervolgens afvoer.

VWV/A: Voedselverlies en -verspilling/afval

WISE's: 'Work integration social enterprises' (sociale ondernemingen voor integratie van de arbeidsmarkt) ofwel sociale ondernemingen met als primaire focus de sociale en professionele integratie van individuen die traditioneel gezien uitgesloten zijn van, of moeite hebben met het vinden van hun plaats in, de arbeidsmarkt.

AFBEELDING 1: DE VOEDSELGEBRUIKHIËRARCHIE



Bron: Sinclair-Taylor et al., 2020.2

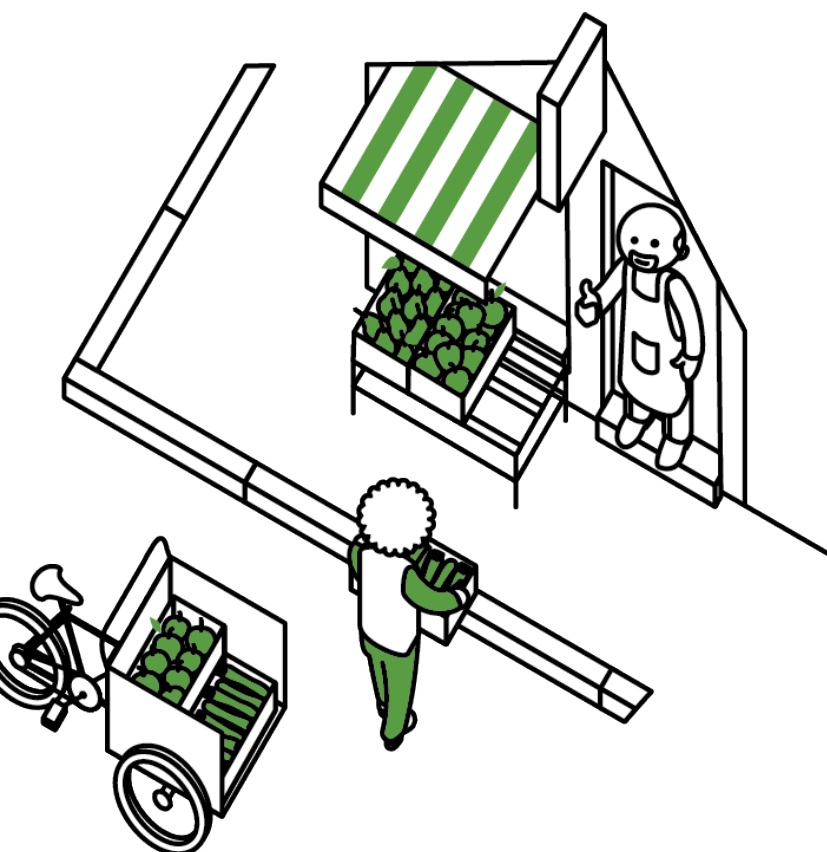
INTRODUCTIE

Voedsel is een belangrijke factor in de klimaatcrisis: het mondiale voedselsysteem is goed voor 30% van alle door mensen gegenereerde uitstoot van broeikasgassen volgens voorzichtige schattingen.³ De enorme schaal van voedselverspilling, verantwoordelijk voor ongeveer 6-8% van alle door mensen gegenereerde uitstoot van broeikasgassen betekent dat een aanzienlijke portie van deze emissies nutteloos en zinloos plaatsvindt.³ In de EU wordt ieder jaar zo'n 88 miljoen ton overtollig voedsel gegenereerd met 143 miljard euro als daaraan verbonden kosten.⁴ Dit is goed voor ongeveer 20% van de totale voedselproductie.

De voedselsector is een belangrijk onderdeel van de economie. In 2019 werkten er 15,9 miljoen mensen van 15 jaar of ouder in de voedselvoorzieningssector in de EU, dat is 8% van de totale beroepsbevolking.⁵ Bijna 40% van de werknemers in de sector is vrouwelijk, en mensen van 50 jaar of ouder maken een derde uit van het personeelsbestand.⁵ Bovendien verschaft de sector kansen voor veel seizoensarbeiders die essentieel zijn voor de fruit- en groentesector van de EU.⁶ Dit suggereert dat de voedselsector van cruciaal belang is voor de ondersteuning van de meest kwetsbare werknemers in de maatschappij, en velen van hen zijn onevenredig getroffen door de lockdowns tijdens de COVID-19-pandemie. Deze negatieve gevolgen zijn natuurlijk niet beperkt tot de voedselsector; veel mensen in de EU zijn sinds maart 2020 hun baan kwijtgeraakt. De werkgelegenheidscijfers herstellen zich langzaam aan, maar ze blijven nog steeds achter bij de niveaus die te zien waren voordat de crisis losbarstte.⁷

Het huidige beleid rond voorkomen en beperken van voedselverspilling, bijvoorbeeld de strategie van de EU "Van boer tot bord", realiseert niet het potentieel om kwetsbare werknemers te ondersteunen door zinvolle arbeid in organisaties die overtollig voedsel herverdelen in het geval dat voedselverspilling niet kan worden voorkomen. Het project FUSIONS (Food Use for Social Innovation by Optimising Waste Prevention Strategies), d.w.z. Voedselgebruik voor sociale innovatie door het optimaliseren van strategieën voor preventie van verspilling), waarbij 21 projectpartners door de hele EU zijn betrokken, herkent deze kans. In het rapport uit 2016 over aanbevelingen voor een gemeenschappelijk Europees beleid voor verspilling onderstreepte FUSIONS het belang van het creëren van een gunstige beleidsomgeving voor "initiatieven ten aanzien van sociale innovatie" op basis van de herverdeling van voedsel.⁸ Helaas melden voedselverspillingsorganisaties in de EU tot nu toe nog steeds uitdagingen op dit gebied, zoals onvoldoende duurzame financiering — hetgeen leidt tot een te grote afhankelijkheid van vrijwilligers en een belabberde infrastructuur — en ze hebben daarnaast ook te kampen met een logge bureaucratie op het gebied van donaties van overtollig voedsel.

De combinatie van een voortdurende massale voedselverspilling en het belang van banen in de voedselindustrie vormt een aanzienlijke kans om inclusieve banen te scheppen op het gebied van de herverdeling en opwaardering van voedseloverschotten. Beleid ontwikkeld voor de ondersteuning van preventie van verspilling, een kringlooeconomie en werkgelegenheid op maat kan schadelijke gevolgen voor het milieu beperken en tegelijkertijd maatschappelijke voordelen opleveren. In deze beleidsnota doen wij een serie aanbevelingen om deze doelen te bereiken op basis van de ervaringen bij het project FLAVOUR, een innovatief regionaal project bedoeld om het probleem van voedselverspilling aan te pakken en het aantal werklozen met voedselonzekerheid terug te dringen (zie Vak 2).



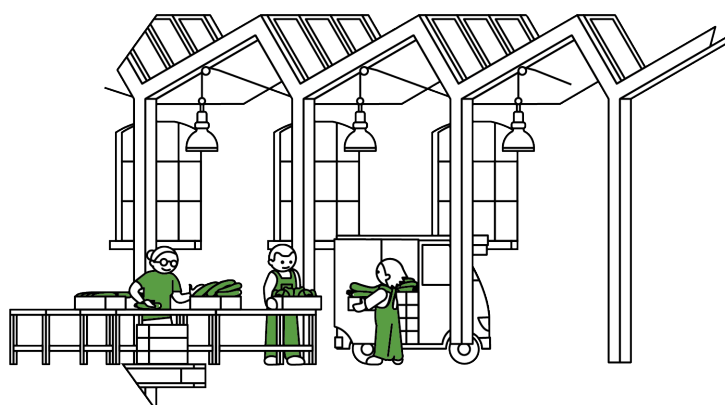
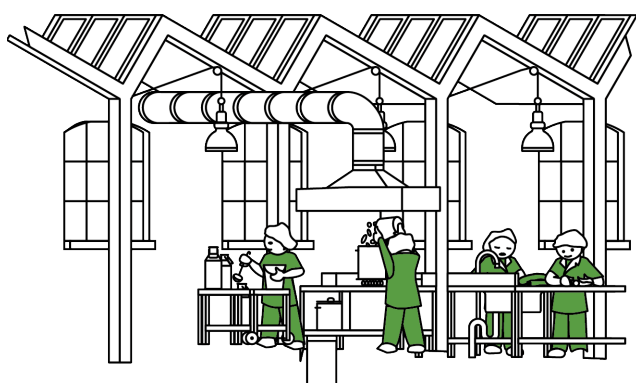
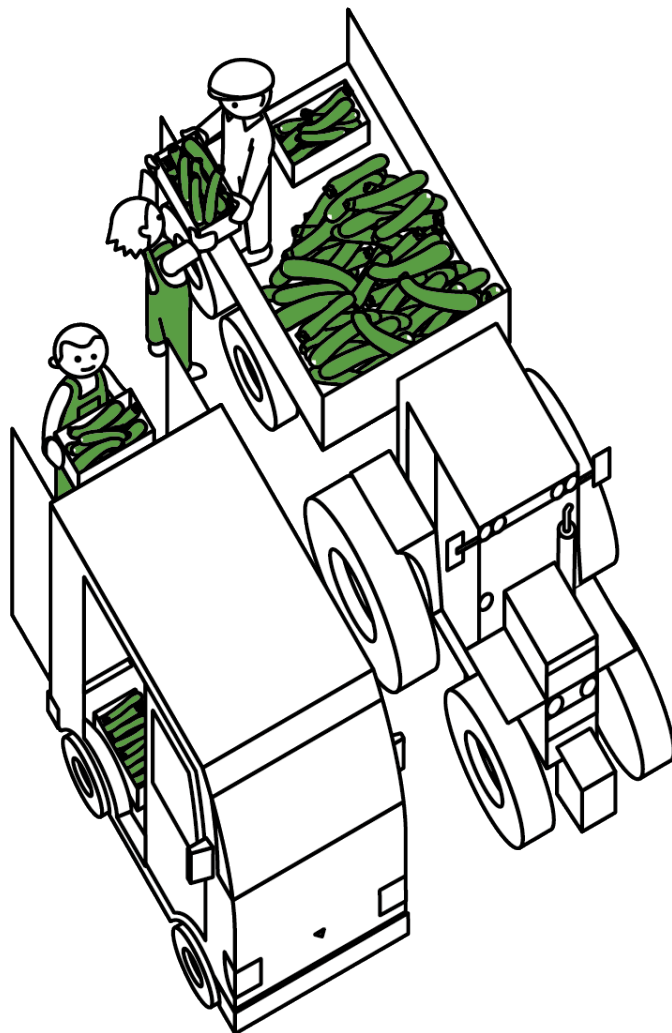
VAK 2: HET PROJECT FLAVOUR

In deze beleidsnota staan aanbevelingen voor beleidsmakers in de EU, Frankrijk en België centraal op basis van het werk van het project 'Food surplus and Labour, the Valorisation of Underused Resources' (FLAVOUR), gefinancierd door het programma Interreg 2 Seas Mers Zeeën 2014-2020 van de EU. Met partners in het VK, Frankrijk en België is FLAVOUR een innovatief regionaal project dat is bedoeld om voedselverspilling op een geïntegreerde wijze aan te pakken en om bevindingen te delen met anderen in de regio. Er wordt geprobeerd de herverdeling en opwaardering van voedseloverschotten te systematiseren en tegelijkertijd paden te creëren voor zinvolle tewerkstelling van mensen die sociaal of economisch kwetsbaar worden geacht, inclusief diegenen die neurodivers zijn, afkomstig zijn uit een etnische minderheid of anderszins persoonlijke of structurele obstakels ondervinden bij het betreden van de arbeidsmarkt. FLAVOUR streeft er ook naar de ideale zakelijke modellen en beleidsomgeving te identificeren waarbinnen deze doelen kunnen worden gerealiseerd.

WAT IS DE FUNCTIE VAN DE SOCIALE ECONOMIE EN SOCIALE ONDERNEMING BIJ DE LEVERING VAN EEN KRINGLOOPECONOMIE VOOR VOEDSEL EN BETERE BANEN?

De sociale economie is die sector van de economie die sociale ondernemingen omvat, alsmede coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen, verenigingen zonder winstmerk en stichtingen. Deze organisaties werken naar een sociaal of ecologisch doel in plaats van een financieel doel. Daarnaast investeren ze eventuele winsten in activiteiten die de leden/gebruikers of de maatschappij als geheel ten goede komen.⁹ Met meer dan 2,8 miljoen sociale organisaties en entiteiten in Europa bieden die organisaties in de sociale economie een breed scala aan producten en diensten aan de Europese interne markt aan en genereren bijna 14 miljoen banen.⁹

WISE's (work integration social enterprises, sociale ondernemingen voor integratie van de arbeidsmarkt) zijn een specifieke vorm van organisaties in de sociale economie die zich toeleggen op de integratie van kwetsbare werknemers. Met deze term worden de meeste proefprojecten van FLAVOUR beschreven (zie Vak 2) en deze biedt veel sociale voordelen. Een onderzoek uit 2020 door ENSIE (European Network of Social Integration Enterprises - Europees netwerk van sociale integratie-ondernemingen) onder bijna 400 WISE's in 10 Europese landen liet zien dat van de 10.136 kwetsbare werknemers (van wie er 40% vrouw was), 80% een andere baan vond in dezelfde WISE of bij een andere, in de traditionele arbeidsmarkt, of als zelfstandige ging werken of een onderwijsprogramma begon.¹⁰ Maximaal 35% van deze WISE's waren actief in de voedsel-, restaurant- of kantinesector.¹⁰ Bedrijven actief op het gebied van voedsel die beginnen met WISE-modellen of deze invoeren kunnen een bijdrage leveren aan het tot stand brengen van een groener en eerlijker economisch model dat het probleem van voedselverspilling effectiever aanpakt en tegelijkertijd zinvolle banen creëert.



HET ARGUMENT VOOR BELEID TER ONDERSTEUNING VAN DE SOCIALE ECONOMIE EN EEN INCLUSIEVE VOEDSELOVERSCHOTTENSECTOR

De klimaatcrisis en de COVID-19-pandemie vragen om innovatieve, synergetische beleidsoplossingen. Er zijn heuse kansen bij het volgen van een geïntegreerd beleid ter ondersteuning van programma's en initiatieven waarmee voedselverspilling en uitsluiting op de arbeidsmarkt worden aangepakt.

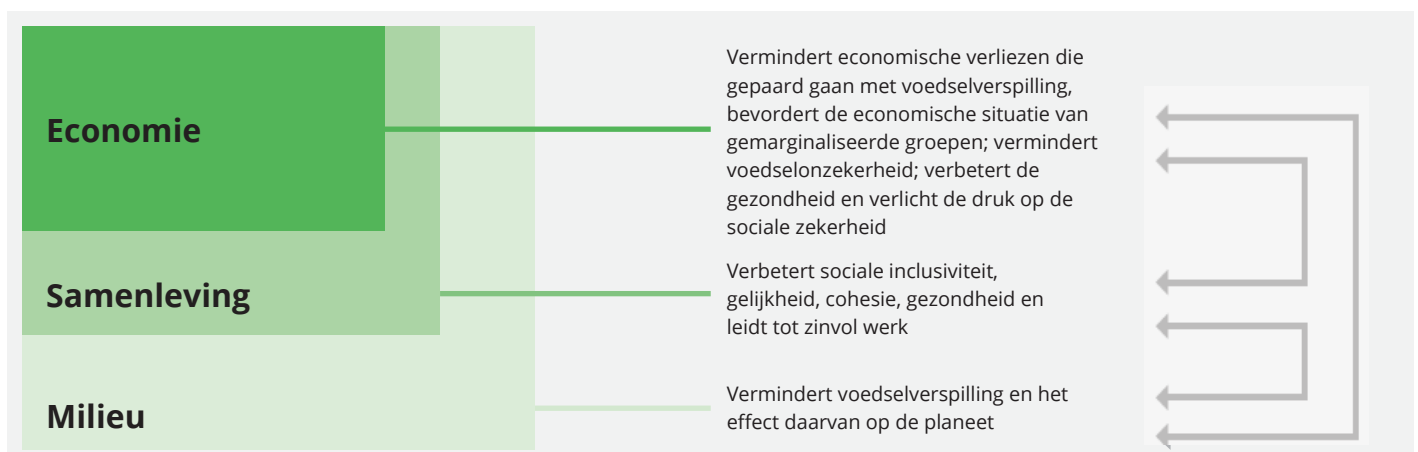
In de eerste plaats neemt de noodzaak voor lidstaten van de EU om iets te doen aan het probleem van voedselverspilling steeds maar toe, grotendeels als gevolg van acties die zijn voorgesteld in de strategie "Van boer tot bord" en het actieplan Kringlooeconomie, beide aangenomen in 2020. Sinds 2021 zijn lidstaten van de EU verplicht verslag uit te brengen over het nationale niveau van voedselverspilling; verder is er wetgeving in aantocht in 2023 betreffende verplichte doelen voor de beperking van voedselverspilling. Verordening (EU) 1169/2011 betreffende de verstrekking van voedselinformatie aan consumenten wordt momenteel herzien, met als doel de reductie van voedselverspilling als gevolg van verwarrende of onduidelijke etikettering.

Inclusieve werkgelegenheid kan worden gebruikt als mechanisme om tegelijkertijd toe te werken naar doelen voor beperking van voedselverspilling. De nadruk op inclusieve werkgelegenheid in de Green Deal van de EU, waarmee de EU streeft naar het scheppen van "toekomstbestendige" banen en het instrument "Herstelbijstand voor cohesie en de regio's van Europa" (REACT-EU), dat, als onderdeel van het EU-herstelplan 'NextGenerationEU', training voor werklozen financiert om hun vaardigheden te verbeteren en nieuwe vaardigheden te ontwikkelen, met de nadruk op duurzaamheid en

de kringlooeconomie, duidt op dit potentieel.¹¹ Het recente rapport van de Commissie "Gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid 2022" geeft aan dat door de toenemende tekorten aan personeel en vaardigheden in bepaalde sectoren extra focus vereist is op deelname aan volwassenenonderwijs, dat in veel lidstaten aan de lage kant blijft, en dat de verbetering van vaardigheden essentieel zal zijn om gelijke tred te blijven houden met snel veranderende arbeidsmarkten. In het rapport wordt ook opgemerkt dat deelname aan het arbeidsproces door vrouwen een langdurig probleem blijft, waarbij de COVID-19-pandemie heeft geleid tot een flinke tijdelijke daling in het aantal gewerkte uren en een onevenredige toename in zorgverantwoordelijkheid onder vrouwen.¹²

Indien voorzien van adequate hulpbronnen binnen de juiste beleidskaders hebben WISE's die werken met voedseloverschotten, zoals de proefprojecten van FLAVOUR (zie Afbeelding 3) laten zien dat ze effectief kunnen reageren op de uitdagingen inzake de beperking van voedselverspilling, inclusiviteit op de arbeidsmarkt en de gelijkwaardige behandeling van mannen en vrouwen.¹⁰ De vorderingen die zijn geboekt met het project FLAVOUR, ondanks problemen in verband met COVID-19 toont het wezenlijke potentieel van de voedseloverschottensector aan waar het gaat om het bereiken van maatschappelijke en klimaatdoelstellingen.^c Uit onderzoek en gegevens verzameld door FLAVOUR blijkt dat dit soort maatschappelijke inclusieve innovatie alleen gedijt wanneer er maatregelen met een transversaal karakter worden genomen om barrières bij een effectieve herverdeling van voedsel en sociale werkgelegenheid te slechten.

AFBEELDING 2: DRIEVOUDIGE VOORDELEN VAN EEN FLORERENDE VOEDSELOVERSCHOTTENSECTOR



Bron: Feedback, 2022.

^c Tegen het einde van het project in 2022 hoopt FLAVOUR de inzetbaarheid van 250 personen die ver van de arbeidsmarkt staan te hebben verbeterd; 50 nieuwe banen te hebben gecreëerd; 30 sociale ondernemingen te hebben laten beginnen met de verdeling en/of verwerking van voedseloverschotten, 4000 ton aan voedseloverschotten te hebben herverdeeld en 300 ton aan overschotten te hebben verwerkt.

AFBEELDING 3: PROEFPROJECTEN EN LESSEN VAN HET FLAVOUR-PROJECT

FLAVOUR heeft 10 partners in het VK, Frankrijk en Vlaanderen: Feedback Global, FareShare Sussex, Brighton & Hove Food Partnership, Plymouth Marjon University, Panier de la Mer, HERWIN, Stad Brugge, Stad Mechelen, Milieu & Werk en Hogeschool VIVES. Deze partners zijn betrokken bij 10 proefprojecten, die gericht zijn op het tot stand brengen van innovatieve sociaal-economische zakelijke modellen voor de herverdeling van voedseloverschotten of de verwerking daarvan tot opgewaardeerde producten. De aanstelling van mensen die eerder werkloos waren of hindernissen ondervonden bij het betreden van de arbeidsmarkt is een belangrijk onderdeel van deze zakelijke modellen. In de onderstaande tabel worden enkele van de proefprojecten samengevat en de lessen die tot dusver zijn geleerd.

Het VK	Frankrijk	België (regio Vlaanderen)
<p>Proefprojecten</p>  <p>Samenwerkingsproject The Surplus Food Network (Brighton & Hove Food Partnership): coördinatie van herverdelingsinitiatieven in de regio Brighton</p> <p>FareShare Sussex: leidt een experimentele keuken voor opgewaardeerde producten en deelt de opgedane inzichten met de rest van het netwerk van FareShare in het VK</p> <p>Sussex Surplus (Feedback): neemt vers en overtollig voedsel dat het risico van verspilling loopt en maakt daar soep en maaltijden voor gaarkeukens van en werkt samen met gemeenschappen voor de ontwikkeling van werkgelegenheid.</p> <p>The FLAVOUR Kitchen (Brighton & Hove Food Partnership): verwerkt overtollig voedsel in een gaarkeuken</p>	<p>Panier de La Mer: verwerkt overtollige vis voor catering en in producten met lange houdbaarheid terwijl zij tegelijkertijd werkgelegenheid bieden aan kwetsbare werknemers</p>	<p>Foodsavers Brugge (Stad Brugge): leidt een platform voor de herverdeling van voedsel</p> <p>Foodsavers Mechelen (Stad Mechelen): leidt een platform voor herverdeling van voedsel</p> <p>Milieu & Werk: leidt het platform Foodsavers Zuiderkempen voor herverdeling van voedsel</p> <p>Stad Antwerpen: schaal een platform voor herverdeling van voedsel op</p>
<p>Enkele lessen</p> <ul style="list-style-type: none"> De verantwoordelijkheid voor voorlichting over voedselverspilling en sociale ondernemingen berust grotendeels bij NGO's De werving van door overheden gesubsidieerde werknemers (het project Kickstart van de overheid in het VK) kan leiden tot vertraging vanwege het aantal bureaus dat hierbij betrokken is en de starre verwijzingsprocessen De voortdurende 'verliefdadiging' van de voedselherverdelingssector (die grotendeels leunt op vrijwilligers, subsidies en schenkingen, vanwege het feit dat voedselhulp vanouds het domein van liefdadigheidsinstellingen werd geacht) plaatst organisaties in een hachelijke situatie 	<ul style="list-style-type: none"> Wetgeving inzake verplichte herverdeling van overtollig voedsel kan problemen met zich meebrengen voor voedselherverdelingsplatforms zonder adequate investeringen in infrastructuur en personeel Ongelijke machtsverhoudingen tussen voedseloverschotverdelers en grote supermarkten maken het voor de herverdelers moeilijk om hun wettelijke rechten uit te oefenen 	<ul style="list-style-type: none"> Wetgeving over voedsletikettering van het Belgische FAVV, het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, brengt problemen met zich mee voor herverdelingsplatforms als voedsel wordt ontvangen in één massale schenking, met slechts één begeleidend document Het huidige beleid van de overheid inzake groene energie zet aan tot AA (anaerobe afbraak) in plaats van voedseldonaties Door de overheid gesubsidieerde vacatures worden vervuld zonder inbreng van herverdelingsorganisaties en dat leidt ertoe dat de verkeerde mensen op de verkeerde plaats zitten

EEN KADER VOOR GEÏNTEGREERDE BELEIDSVORMING INZAKE VOEDSELVERSPILLING, VOEDSELOVERSCHOTTEN EN DE SOCIALE ECONOMIE

Geïntegreerde beleidsvorming op het gebied van voedselverspilling en inclusieve werkgelegenheid is een effectief mechanisme voor de versterking van de sociale economie en voor de aansporing tot goede processen overeenkomstig de voedselgebruikhiërarchie. De uitbreiding van inspanningen op het gebied van herverdeling van voedseloverschotten is echter geen systematische oplossing voor armoede, voedselveiligheid of klimaatverandering. Daarom stellen wij de volgende hiërarchie voor beleidsmaatregelen voor:

1. Ten eerste de invoering van beleid waarmee voedselverspilling voorkomen wordt. Dit omvat beleid waarbij de onderliggende oorzaken van de productie van voedseloverschotten worden aangepakt, alsook de invoering van ambitieuze doelen voor de vermindering van voedseloverschotten en voor transparantere meetmethodes. Ten tweede de invoering van beleid waarmee de optimale herverdeling van voedseloverschotten die niet kunnen worden voorkomen wordt vergemakkelijkt, bijvoorbeeld door het verplicht stellen van het gebruik van de voedselgebruikhiërarchie (zie Afbeelding 1) overeenkomstig het principe 'De vervuiler betaalt'.
2. Ten derde moet worden gezorgd dat beleid met betrekking tot voedselherverdeling een omgeving creëert voor sociale ondernemingen die werken met voedseloverschotten ter ondersteuning van andere sociale doelstellingen, zoals het creëren van werkgelegenheid voor mensen die ver van de arbeidsmarkt af staan.

BELEIDSGEBIEDEN MET BETREKKING TOT EEN INCLUSIEVE VOEDSELOVERSCHOTTENSECTOR

Gezien het grote aantal... beleidsgebieden dat relevant is voor een inclusieve arbeidsmarkt in de voedseloverschottensector is het nuttig om vanop een systemische manier naar voedselverspilling en de arbeidsmarkt te kijken.. Dit betekent dat men over de grenzen van het eigen gebied heen moet kijken en met anderen moet samenwerken voor een beter begrip van kansen, uitdagingen, synergieën en afwegingen/"trade-offs". Hieronder ziet u de beleidsgebieden die in deze nota worden genoemd.

- Voedselbeleid
- Beleid inzake voedselverspilling en algemene verspilling
- Fiscaal beleid
- Landbouwbeleid
- Milieu- en klimaatbeleid
- Arbeidsmarktbeleid
- Beleid inzake sociale ondernemingen
- Onderwijsbeleid
- Overheidsopdrachten

In sommige gevallen kunnen deze beleidsgebieden elkaar overlappen (bijvoorbeeld fiscaal beleid gericht op het stimuleren van de sector van sociale ondernemingen) en daarom dient men niet te denken dat deze categorieën elkaar uitsluiten; de lijst is ook niet **exhaustief**. Binnen iedere categorie zijn er verschillende benaderingen voor beleidsvorming die men zou kunnen hanteren voor het realiseren van verandering (zie Afbeelding 4).

AFBEELDING 4: BELEIDSVORMING MET BETREKKING TOT VOEDSELOVERSCHOTTEN EN BANEN MET EEN INCLUSIEF KARAKTER



Bron: Feedback, 2022. Bewerking van EU FUSIONS (2016) 8 en de overheid van British Columbia (2020).¹³

BELEIDSAANBEVELINGEN

Zoals gedefinieerd in ons kader voor beleidsvorming is het voor de totstandkoming van een florerende voedseloverschottensector nodig dat beleidsmakers allereerst voedselverspilling trachten te voorkomen en vervolgens effectieve herverdeling en opwaardering mogelijk maken door de bevordering van inclusieve rekrutering in voedseloverschotorganisaties. Daarom raden wij beleidsmakers de volgende stappen aan:

BIJ DE EU

1. Juridisch bindende afspraken over doelstellingen voor voedselverspilling voor alle fasen van de voedseltoeleveringsketen met een zelfde doel voor alle lidstaten betreffende het aantal kilogram per hoofd

Er vindt momenteel overleg plaats over verplichte doelen voor voedselverspillingsvermindering voor de lidstaten van de EU. Na dit overleg dient de Europese Commissie een wetsvoorstel in te dienen — liefst uiterlijk in het vierde kwartaal van 2022—voor alle lidstaten om een vermindering van 50% van VVVA (voedselverlies en -verspilling/afval) “van boer tot bord” te realiseren in 2030. Samen met de verordening van de Commissie over de verplichte meting van voedselverspilling en -verlies op nationaal niveau vanaf 2022^d zal deze wetgeving een essentiële bouwsteen zijn voor ambitieuze nationale actie van de lidstaten (zie Afbeelding 5).

Om een gelijk speelveld te creëren dient dit doel een eis in te houden dat alle lidstaten hun VVVA terugdringen tot een uniform aantal kg per hoofd met betrekking tot voedselverspilling, waarmee verzekerd wordt dat er in de gehele EU sprake is van een reductie van 50% VVVA in 2030. De Commissie dient alle fasen van de toeleveringsketen in het doel op te nemen om te voorkomen dat de doelstellingen perverse neveneffecten hebben, zoals het risico dat voedselverspilling hogerop in de toeleveringsketen plaatsvindt in plaats van dat er sprake is van vermindering. Dit is overeenkomstig de richtlijnen van Champions 12.3 inzake SDG 12.3; gegevens van EU FUSIONS waaruit blijkt dat drie keer zoveel voedsel verspild wordt in de EU-verwerkingssector, twee keer zoveel in foodservice, dan in de detailhandelsector, nieuwe gegevens uit het recente rapport van het WWF 'Driven to Waste', waaruit blijkt dat ieder jaar 150 miljoen ton voedsel wordt verspild op Europese boerderijen (14,6% van de totale productie).¹⁴ In de rapportage over verspilling in primaire productie moet ook het voedsel worden meegenomen dat niet wordt geoogst en de akkers ingeploegd wordt, alsmede sterfgevallen van vee op de boerderij.

Er gaan stemmen op om verspilling op de boerderij op te nemen in de reductiedoelstellingen en daar is veel steun voor. In 2017 maakten 67 Europese organisaties zich sterk voor een EU VVVA-“reductiedoelstelling van 50% in 2030 die moet worden gespecificeerd als “van boer tot bord” [...] die bindend is op het niveau van EU-lidstaten”.¹⁵ In 2020 herhaalden vele organisaties dit verzoek om een beleid, met “bindende doelen met de belofte van een reductie van 50% in 2030 van alle voedselverspilling van boer tot bord, en om het voorstel van bindende doelen over voedselverspilling zoveel mogelijk te vervroegen voor de gehele toeleveringsketen, liefst in 2022”.¹⁶

AFBEELDING 5: EU-PIRAMIDE VOOR HET SCHEPPEN VAN EEN OMGEVING VOOR NATIONALE ACTIE BETREFFENDE VOEDSELVERSPILLING



Bron: Feedback, 2022

^d Gedelegeerd besluit van de Commissie (EU) 2019/1597 van 3 mei 2019 tot aanvulling van Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot een gemeenschappelijke methode en minimale kwaliteitsvereisten voor de eenvormige meting van hoeveelheden levensmiddelenafval

2. Het verkennen van complementaire en aanvullende regelgeving en fiscale prikkels voor de versterking van de voedselgebruikhiërarchie en handhaving van het principe van ‘de vervuiler betaalt’

Naast de introductie van de wettelijk bindende doelstellingen voor de reductie van VVVA (zie Afbeelding 4) dient de EU regelgeving te onderzoeken waarmee meer ambitieuze en snellere reducties in VVVA kunnen worden gerealiseerd. Dat betreft onder meer verplichte openbare rapportage over VVVA en reductiedoelstellingen voor voedselbedrijven van een bepaalde minimumomvang, versteviging van regelgeving inzake oneerlijke handelspraktijken en verhoging van belastingen op of verboden op de verzending van VVA naar verbrandingsovens en vuilstortplaatsen (voor zover deze praktijken nog steeds voorkomen).¹⁷ De gewijzigde Kaderrichtlijn van de EU betreffende afvalstoffen^e, op grond waarvan lidstaten verplicht zijn voedselverspilling te beperken in ieder stadium van de voedseltoeleveringsketen, voedselverspillingsniveaus te bewaken en te rapporteren over de vorderingen vormt een basis voor verdere actie door de Commissie als maatregelen niet afdoende worden omgezet in nationaal recht.^f

Aanvullende regelgeving dient ervoor te zorgen dat het altijd financieel aantrekkelijker is voor bedrijven om voedselverspilling te voorkomen of anderszins het overtollige voedsel te herverdelen of opnieuw te gebruiken voordat het naar lagere niveaus van de voedselgebruikpiramide afdaald. Die regelgeving dient ook naleving van het principe ‘De vervuiler betaalt’ af te dwingen, dit is het principe op grond waarvan de entiteit die de vervuiling veroorzaakt verantwoordelijk wordt gehouden voor de betaling van de schade of kosten of het compenseren van die schade. De EU richtlijn betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA)^g, op grond waarvan producenten van elektronica verplicht zijn hun afval op eigen kosten in te zamelen biedt een potentieel model voor de implementatie van dergelijke regelgeving.

In de voorstellen voor nieuwe regelgeving moeten zoveel mogelijk opgedane inzichten uit huidige nationale regelingen worden opgenomen, zoals de Franse wet inzake voedselverspilling op grond waarvan supermarkten van een bepaalde omvang wettelijk verplicht zijn hun voedseloverschotten aan geregistreerde liefdadigheidsinstellingen te doneren^h, de wetgeving inzake beperking van gemeentelijke afvalbelasting met betrekking tot donaties van overtollig voedsel in Italiëⁱ, de regionale wettelijke maatregelen om de voedselafvalhiërarchie in de regio's Brussel en Wallonië verplicht te stellen.¹⁹

3. Herziening van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening voor betere ondersteuning van sociale ondernemingen en het helpen en trainen van kwetsbare werknemers

De Commissie heeft beloofd een voorstel te doen tot een aanbeveling van de Raad voor de ontwikkeling in 2023 van de randvoorwaarden voor de sociale economie van de EU met als doel het creëren van het juiste beleid en de wettelijke kaders waarbinnen sociale ondernemingen kunnen gedijen.⁹ Als onderdeel van deze aanbeveling door de Raad herhalen wij de oproep van het European Network of Social Integration Enterprises (ENSIE) om de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) te herzien voor betere ondersteuning door de staat van WISE's.

Artikel 32 van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening legt beperkingen op aan de “Steun in de vorm van loonsubsidies ten behoeve van de indienstneming van kwetsbare werknemers”, op grond waarvan door de staat ondersteunde arbeidscontracten in duur worden beperkt tot 24 maanden.²⁰

ENSIE, en ook partners van FLAVOUR in België en Frankrijk, melden dat veel kwetsbare groepen die ver van de arbeidsmarkt zijn verwijderd nog niet gereed zijn voor integratie in de arbeidsmarkt na deze periode. Ook merken ze dat ze vaak weer werkloos zijn nadat de integratiecontracten zijn beëindigd.^{21,22} Een andere uitdaging die het gevolg is van de AGVV is de limiet van 70% die wordt toegepast op openbare financiering ter ondersteuning van training voor kwetsbare werknemers; ENSIE meldt dat regionale en plaatselijke autoriteiten in Frankrijk daardoor niet in staat zijn aanvullende benodigde trainingsprogramma's aan te bieden. Het rapport van ENSIE van 2021, ‘ENSIE, its networks and WISEs contribution to the European Action plan for the Social Economy’ (ENSIE, haar netwerken en de bijdragen van WISE's aan het Europese actieplan voor de sociale economie) bevat duidelijke aanbevelingen voor de manier waarop deze beperkingen op legitieme wijze kunnen worden weggenomen, waarbij voortgeborduurd wordt op het precedent voor de maritieme vervoerssector voor het realiseren van 100% steun voor het midden- en kleinbedrijf bij het aanbieden van trainingen voor kwetsbare werknemers.²⁰

De mogelijkheid om de AGVV te herzien wordt geopperd in communicatie van de Europese Commissie over een actieplan voor de sociale economie van de EU, daarin staat dat “the Commission will, in the revision of the GBER that will take place in view of its expiry at the end of 2023, consider whether the available evidence justifies easing the rules in relation to aid for social enterprises' access to finance and as regards aid for hiring disadvantaged or severely disadvantaged workers” (*de Commissie bij de herziening van de AGVV die zal plaatsvinden gegeven het feit dat deze eind 2023 komt te vervallen, zal kijken of het beschikbare bewijs een versoepeling van de regels rechtvaardigt met betrekking tot steun voor toegang van sociale ondernemingen tot financiering en met betrekking tot steun voor het in dienst nemen van kwetsbare of zeer kwetsbare werknemers*).⁹ De suggestie in hetzelfde document dat “one issue is that public authorities and recipients often do not make the most of existing State aid possibilities” (*één probleem is dat overheidsinstanties en ontvangers vaak niet optimaal gebruik maken van de huidige mogelijkheden voor overheidssteun*) wordt ontkracht door de ervaringen met proefprojecten van FLAVOUR, waarbij gemeld wordt dat er een aanzienlijke hoeveelheid tijd en geld moet worden besteed om de weg te vinden in de regelgeving van de EU betreffende staatssteun.

Afgezien van de aanpassing van het taalgebruik zou een meer ingrijpende herziening van de verordening kunnen beginnen met een poging om het huidige zwart-wit onderscheid tussen economische activiteiten en liefdadigheidsactiviteiten te nuanceren. Het werkdocument van de Europese Commissie getiteld “Guide to the application of the European Union rules on state aid, public procurement and the internal market to services of general economic interest, and in particular to social services of general interest” (*Handleiding voor de toepassing van de regels van de Europese Unie inzake overheidssteun, openbare aanbestedingen en de interne markt op diensten van algemeen economisch belang en in het bijzonder sociale diensten van algemeen belang*) bevestigt dat het binaire

e Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 betreffende afvalstoffen en tot intrekking van een aantal richtlijnen (Voor de EER relevante tekst)

f Bij de implementatie van beleid ter ondersteuning van het principe ‘De vervuiler betaalt’ moet het beleid ook rekening houden met bewijs van boemerangeffecten van de pogingen tot de beperking van voedselverspilling in de context van voortdurende economische groei: in dit geval de mogelijkheid dat het geld dat bedrijven besparen met de beperking van voedselafval vervolgens geïnvesteerd wordt in uitbreiding van de productie of andere gebieden die een negatief effect op het milieu of de samenleving hebben.¹⁸ Uit onderzoek is gebleken dat het boemerangeffect potentiële verlagen van emissies als gevolg van de reductie van voedselverspilling met wel 50% zou kunnen reduceren—en dit suggereert dat ambitieuze actie voor het bereiken van klimaatneutraliteit in 2050 kan worden ondermijnd door een groeiemodel van een gestaag toenemend BBP (bruto binnenlands product).

g Richtlijn 2012/19/EU van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA)

h Overeenkomstig de Franse wet van 11 februari 2016 met betrekking tot de strijd tegen voedselverspilling, ‘Loi n° 2016-138 du 11 février 2016 relative à la lutte contre le gaspillage alimentaire’

i Overeenkomstig de Italiaanse wet ‘Legge 19 agosto 2016, n. 166, Disposizioni concernenti la donazione e la distribuzione di prodotti alimentari e farmaceutici a fini di solidarietà sociale e per la limitazione degli sprechi’, hetgeen zoveel wil zeggen als *Bepalingen betreffende de schenking en verdeling van voedsel en farmaceutische producten ten behoeve van maatschappelijke solidariteit en ter beperking van verspilling*

j Verordening 651/2014 van de EU van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard (Algemene Groepsvrijstellingsverordening)

onderscheid te simplistisch is en suggereert dat de verordening zou kunnen worden gewijzigd teneinde de rol van WISE's in de Europese economie beter te definiëren, conceptualiseren en te ondersteunen.²³

Talrijke entiteiten in de context van de EU zien het potentieel van verdere ondersteuning van WISE's in het belang van betere acties betreffende de reductie van voedselverspilling. De strategie van de EU "Van boer tot bord" is erop gericht hulp te bieden bij de coördinatie en het opschalen van actie betreffende voedselverspilling in de hele EU. Het platform EU FUSIONS onderkent dat sociale ondernemingen een belangrijke rol zullen spelen bij het stimuleren van deze "innovatieve" actie; in haar rapport uit 2016 over aanbevelingen omtrent de aanpak van voedselverspilling wordt aangespoord tot de vorming van een "favourable EU and national legislative framework to promote social innovation initiatives on (increased) food donations" (een gunstig kader voor EU- en nationale wetgeving ter bevordering van sociale innovatie-initiatieven bij (toegenomen) voedseldonaties) (Aanbeveling 4.1). Het doet de aanbeveling om een analyse uit te voeren van faciliterende en obstructieve wetten en beleidsregels die van invloed zijn op sociale innovatie met betrekking tot voedselverdeling. Aangezien de Algemene Groepsvrijstellingsverordening in 2023 vervalt, zou daarnaast meer systematisch onderzoek dringend het potentieel voor de groei van WISE's met veranderingen in de verordening in kaart moeten brengen.

IN FRANKRIJK

1. Huidige Garot- en EGalim-wetten betreffende het doneren van voedseloverschotten verduidelijken en naleving daarvan versterken

De wetten Garot en EGalim moeten worden aangescherpt om ervoor te zorgen dat het beleid voor verplichte donatie van voedseloverschotten correct uitgevoerd wordt. In 2016 werden op grond van de Garot-wet supermarkten met een oppervlakte van minimaal 400 m² verplicht overtollig voedsel te doneren aan specifieke liefdadigheidsinstellingen. Dit werd in 2018 uitgebreid met de EGalim-wet, zodat die verplichting ook van toepassing werd op caterers die meer dan 3.000 maaltijden per dag bereiden en landbouwbedrijven met een jaaromzet van meer dan 50 miljoen euro.²⁴ De huidige formulering van de wet staat bedrijven echter toe om overeenkomsten vast te stellen met geregistreerde liefdadigheidsinstellingen die actief zijn op het gebied van voedselvoorziening, zonder verdere verantwoordelijkheid voor het doneren van overtollig voedsel onder deze overeenkomsten.¹⁹ Daarnaast is onduidelijk hoe de bij wet gespecificeerde boetes —van €3750 en €750— voor het verzuim om een overeenkomst vast te stellen moeten worden toegepast. Deze boetes moeten worden verduidelijkt en adequaat worden opgelegd.¹⁹ Indien toezicht hierop te moeilijk blijkt, dan is een ander model van wetshandhaving mogelijk, zoals te zien is in Wallonië, waar supermarkten verplicht zijn aan te tonen dat ze eerst geprobeerd hebben overtollig voedsel aan minimaal één liefdadigheidsinstelling te doneren voordat het voedsel afdaalt in de voedselgebruikshierarchie, om een 'milieuvergunning' te kunnen verlenen die zij nodig hebben om hun activiteiten te mogen voortzetten.¹⁹

Op grond van de huidige wet kunnen donors en voedseloverschotorganisaties de inhoud van de overeenkomsten definiëren, dit heeft als voordeel dat zij daardoor bijzonderheden in hun partnerschap kunnen opnemen (het soort voedsel dat wordt gedoneerd, de mogelijkheid tot ontvangst en verdeling, etc.). Aan de andere kant kan deze flexibiliteit vanwege de inherente ongelijke machtsverhoudingen tussen de partijen leiden tot overeenkomsten die oneerlijk zijn voor voedseloverschotorganisaties. Met richtlijnen en ondersteuning over de manier waarop de wet gehandhaafd wordt kan men ervoor zorgen dat overeenkomsten op eerlijke wijze worden uitgevoerd.

2. Oprichten van een stuurgroep voor een evenwichtige relatie tussen voedseloverschotorganisaties en donors van overtollig voedsel

Om oneerlijke donatieovereenkomsten als gevolg van de ongelijke machtsverhoudingen tussen grote bedrijven en voedseloverschotorganisaties te voorkomen (zie de vorige aanbeveling), dient een onafhankelijke stuurgroep te worden opgericht voor de bewaking van de kwaliteit en naleving van de overeenkomsten tussen partijen. Deze externe partij kan de formulering van de overeenkomst evalueren, geschillen beslechten en er voor zorgen dat voedseloverschotorganisaties niet worden gestraft als zij van zich laten horen in het geval dat overeenkomsten naar hun mening niet correct worden uitgevoerd.

3. De oprichting van een gezamenlijk fonds van overheid en bedrijven om te helpen de kosten van de herverdeling van voedsel te dekken

Volgens het principe 'De vervuiler betaalt' moeten voedselbedrijven verplicht worden gesteld een deel van de kosten van sociale ondernemingen en liefdadigheidsinstellingen in verband met het ontvangen, verwerken, herverdelen en/of opwaarderen van overschotten te dekken. De introductie van de EGalim-wet op grond waarvan overtollig voedsel moet worden gedoneerd heeft geleid tot een exponentiële toename in de hoeveelheden overtollig voedsel die worden gedoneerd. Hoewel dit in het algemeen een positief resultaat is, blijkt uit door de EU gefinancierd onderzoek over maatregelen ter bestrijding van voedselverspilling, en melden partners van FLAVOUR in Frankrijk, dat deze trend de huidige infrastructuur in de sector voor voedseloverschotten kan overbelasten.^{19,25} Een gezamenlijk fonds opgericht door de overheid en bedrijven ter ondersteuning van voedseloverschotorganisaties zou het belang van de sociale en economische voordelen die zij creëren legitimeren. Een dergelijk fonds helpt beleidsmakers ook te voldoen aan de op handen zijnde door de EU gemandateerde nationale doelen voor beperking van VVVA.

4. Meer en betere gegevens verzamelen en publiceren over het effect van voedselverspillingsbeleid

Frankrijk loopt voorop met regelgeving betreffende de aanpak van voedselverspilling binnen de EU. Het is daarom van groot belang dat het meer en betere gegevens gaat verzamelen over het effect van de ambitieuze nationale acties. Tot dusver zijn de gegevens over acties betreffende beperking van voedselverspilling algemeen van aard en onvolledig. Daardoor is het moeilijk om nauwkeurig na te gaan wat het effect is van het ambitieuze arsenaal aan wetgeving inzake voedselverspilling in Frankrijk, zoals de belastingaftrekregeling voor gedoneerd voedsel en de wettelijke vereisten voor grote wederverkopers, waaronder caterers en landbouwbedrijven, om overtollig voedsel te doneren (*Loi 2016-138*).¹⁹ Bewijsmateriaal over de manier waarop deze voorzieningen van invloed zijn op het voorkomen van voedselverspilling, herverdeling van voedsel en andere resultaten in Frankrijk zou waardevolle inzichten opleveren voor andere lidstaten van de EU die van plan zijn vergelijkbare pakketten van beleidsmaatregelen in te voeren ter aanvulling op de richtlijnen van de EU of de omzetting van EU-wetgeving in hun eigen nationale wetgeving. De bewakings- en evaluatietak van het 'Pacte national de lutte contre le gaspillage alimentaire 2017-2020' (het nationale pact in de strijd tegen voedselverspilling) voert momenteel een Beoordelen uit van de maatregelen inzake voedsel verspillen op het niveau van de staat en de partnerorganisaties.²⁶ Deze tak dient de resultaten bij elkaar te brengen en te presenteren in toegankelijke, openbaar verkrijgbare rapporten.

IN BELGIË^k

1. De introductie van een belastingaftrekregeling voor voedseldonaties om de voedselgebruikhiërarchie een prikkel te geven

Op 27 april 2021 is in het Belgische parlement een wetsvoorstel ingediend met als strekking de introductie van een belastingaftrekregeling voor voedseldonaties. Net als bij de vergelijkbare wet in Frankrijk zouden bedrijven daardoor 60% van de waarde van gedoneerd voedsel kunnen aftrekken van hun inkomstenbelasting (maximumbedrag 20.000 euro of 0,5% van de omzet).^l Wij raden de invoering van deze wet aan, omdat dit een krachtig signaal is om bedrijven ertoe aan te zetten overtollig voedsel voor menselijke consumptie een andere bestemming te geven dan de anaerobe afbraak (AA), die momenteel in het beleid van de nationale overheid inzake hernieuwbare energie past en niet actief wordt ontmoedigd.^{19,27} Sterker nog, in de rapporten over proefprojecten van FLAVOUR wordt vermeld dat deze wet de papierwinkel voor bedrijven beperkt en daardoor is het een aantrekkelijkere optie.

Als aanvulling op deze belastingaftreksregeling zou een gezamenlijk fonds van de overheid en bedrijven kunnen worden geïntroduceerd om sociale ondernemingen te helpen met de kosten van voedselhervdeling. Het delen van deze kosten past bij het principe 'De vervuiler betaalt', aangezien bedrijven die de voedseloverschotten doneren niet hebben voorkomen dat er überhaupt voedselverspilling is ontstaan. De extra financiering zou flink helpen bij de ondersteuning van sociale ondernemingen bij hun pogingen om voedseloverschotten efficiënter te herverdelen en op te waarderen. Dit zou op zijn beurt de Belgische overheid helpen om te voldoen aan de op handen zijnde verplichte doelen voor vermindering van voedselverlies en verspilling/afval binnen de EU.

2. De verwijdering van obstakels voor sociale ondernemingen om mensen die ver van de arbeidsmarkt verwijderd staan in dienst te nemen

2.1 Veranderingen in het etiket "maatwerk" verhelderen en daarvan profiteren, om optimale steun te kunnen leveren aan WISE's actief op het gebied van voedseloverschotten

De aanstaande wijzigingen van de status van sociale ondernemingen die kansen op "maatwerk" aanbieden in België moeten hoognodig worden verduidelijkt, om er zeker van te zijn dat sociale ondernemingen adequaat worden ondersteund. Het etiket "maatwerk" wordt momenteel toegepast op bedrijven die minimaal 20 mensen in dienst nemen bij vacatures voor "maatwerk", dat wil zeggen op maat gemaakte banen waarbij rekening wordt gehouden met de talenten en handicaps van een persoon, en waarbij 65% van het personeelsbestand van deze ondernemingen moet voldoen aan de voorwaarden die van toepassing zijn op de bijbehorende subsidies. WISE's met dit etiket kunnen profiteren van regelgeving betreffende overheidsopdrachten op grond waarvan sociale ondernemingen worden geprioriteerd als ze een minimum van 30% aan werknemers in dienst hebben die gehandicapt of kwetsbaar zijn, alhoewel deze regelgeving enigszins ambigu is. Voor 2023 wordt echter verwacht dat alle ondernemingen toestemming hebben om "maatwerk" aan te bieden aan diegenen die daarvoor in aanmerking komen.

Dat is een positieve ontwikkeling, gegeven het algehele doel van de Belgische regering om barrières voor kwetsbare werknemers bij het betreden van de arbeidsmarkt te verlagen - maar er is een voorzichtige introductie nodig, om ervoor te zorgen dat organisaties met een sociale missie niet achter het net vissen bij cruciale kansen. Voor de ondersteuning van WISE's is het van belang dat zij prioriteit bij overheidsopdrachten behouden. Dit past prima in het streven van de Vlaamse overheid om voedselverdelingsplatforms te ondersteunen bij de opwaardering van voedseloverschotten in het kader van het nieuwe Actieplan voedselverlies en biomassa(rest)stromen circulair 2021-2025 voor Vlaanderen.

2.2 De introductie van een element van samenwerking in door de staat geleide wervings- en rekruteringsprocessen voor WISE's voor een betere afstemming van werknemer op vacature, gelijke behandeling van mannen en vrouwen en de inspanningen op het gebied van diversiteit

Door de staat ondersteunde wervingsprocessen moeten een element van samenwerking met WISE's introduceren, om ervoor te zorgen dat nieuwe werknemers precies passen in de organisaties waarbinnen ze worden geplaatst. In Vlaanderen worden momenteel rekruteringsbeslissingen genomen door de VDAB, de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding, zonder dat de organisaties zelf enige inbreng daarbij hebben. De wervingsprocessen zijn gebonden aan complexe regels en vereisten, waaronder beperkte aantallen en quota's voor aanstellingen. De partners van FLAVOUR melden dat het daardoor moeilijk is voor organisaties om aan uitbreiding te doen, laat staan om de juiste mensen te vinden voor vacatures.

Door WISE's samenwerking toe te staan in het wervingsproces i) zouden de kansen van geslaagde werving op de lange termijn toenemen en ii) zouden WISE's autonoom beslissingen kunnen nemen met betrekking tot het streven naar gelijkheid tussen mannen en vrouwen en diversiteit in hun organisaties, een gebied waarop volgens de partners van FLAVOUR ruimte is voor verbetering.²⁷ Bovendien zou de werkregeling van de VDAB WISE's die mensen die ver van de arbeidsmarkt verwijderd zijn ontvangen richtlijnen moeten bieden over de manier waarop toegankelijke en inclusieve werkomgevingen kunnen worden gerealiseerd voor vrouwen, mensen uit de categorie LGBTQ2+, van een etnische minderheid, neurodiverse mensen en of buitenlandse werknemers. Voor mensen die met voedselonzeekerheid leven is de beschikbaarheid van en toegang tot cultureel acceptabel voedsel zeer belangrijk. De promotie van inclusieve WISE's in de voedseloverschottensector kan er op zijn beurt voor zorgen dat deze WISE's hun gemeenschappen effectiever en rechtvaardiger bedienen.

^k Vanwege de federale structuur van België zijn de onderstaande aanbevelingen niet exclusief gericht op het federale of het regionale niveau. Hoewel sommige aanbevelingen (bijvoorbeeld in verband met belasting) federale acties vereisen, vragen andere aanbevelingen die te maken hebben met de arbeidsmarkt om acties op regionaal en/of federaal niveau. België is een zeer gedecentraliseerd land met een aanmerkelijke mate van autonomie voor de regio's voor wat betreft landbouw, infrastructuur, industrieel beleid, werkgelegenheid en belastingen.

^l Voorstel getiteld 'Proposition de loi modifiant le Code des impôts sur les revenus 1992 et ce qui concerne la remise à titre gratuit d'aliments et de biens non alimentaires de première nécessité (déposée par Mme Anneleen Van Bossuyt et consorts)', hetgeen zoveel wil zeggen als "Wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op de inkomstenbelasting 1992, die betrekking heeft op de gratis overdracht van levensmiddelen en non-foodartikelen uit de eerste levensbehoefte (ingediend door mevrouw Anneleen Van Bossuyt en deelgenoten)"

VAK 3: VERDERE LITERATUUR

Het project FLAVOUR wordt beïnvloed door een complexe set van beleidsgebieden. Voor meer uitvoerige informatie over voedseloverschotten en inclusieve banen verwijzen wij u naar de volgende documenten:

Over de vermindering en herverdeling van voedseloverschotten

European Commission. (2020). *Food redistribution in the EU: mapping and analysis of existing regulatory and policy measures impacting food redistribution from EU member states*. [https://doi: 10.2875/406299](https://doi.org/10.2875/406299)

Safe Food Advocacy Europe. (2020). Food Donation Policy Report: Document addressed to the European Commission by SAFE. <https://www.safefoodadvocacy.eu/wp-content/uploads/2021/01/Food-Donation-policy-report-Safe-Food-Advocacy-Europe.pdf>

Vittuari, M., Azzurro, P., Gaiani, S., Gheoldus, M., Burgos, S., Aramyan, L., Valeeva, N., Rogers, D., Östergren, K., Timmermans, T., & Bos-Brouwers, H. (2016). *Recommendations and guidelines for a common European food waste policy framework*. FUSIONS. <https://doi.org/10.18174/392296>

Over de arbeidsmarkt en de sociale economie

ENSIE. (2021). *ENSIE, its networks and WISEs contribution to the European Action plan for the Social Economy*.

https://www.ensie.org/Portals/ensie/OpenContent/Files/11728/ENSIE_Position_on_the_EU_Action_Plan_for_the_Social_Economy_EN.pdf

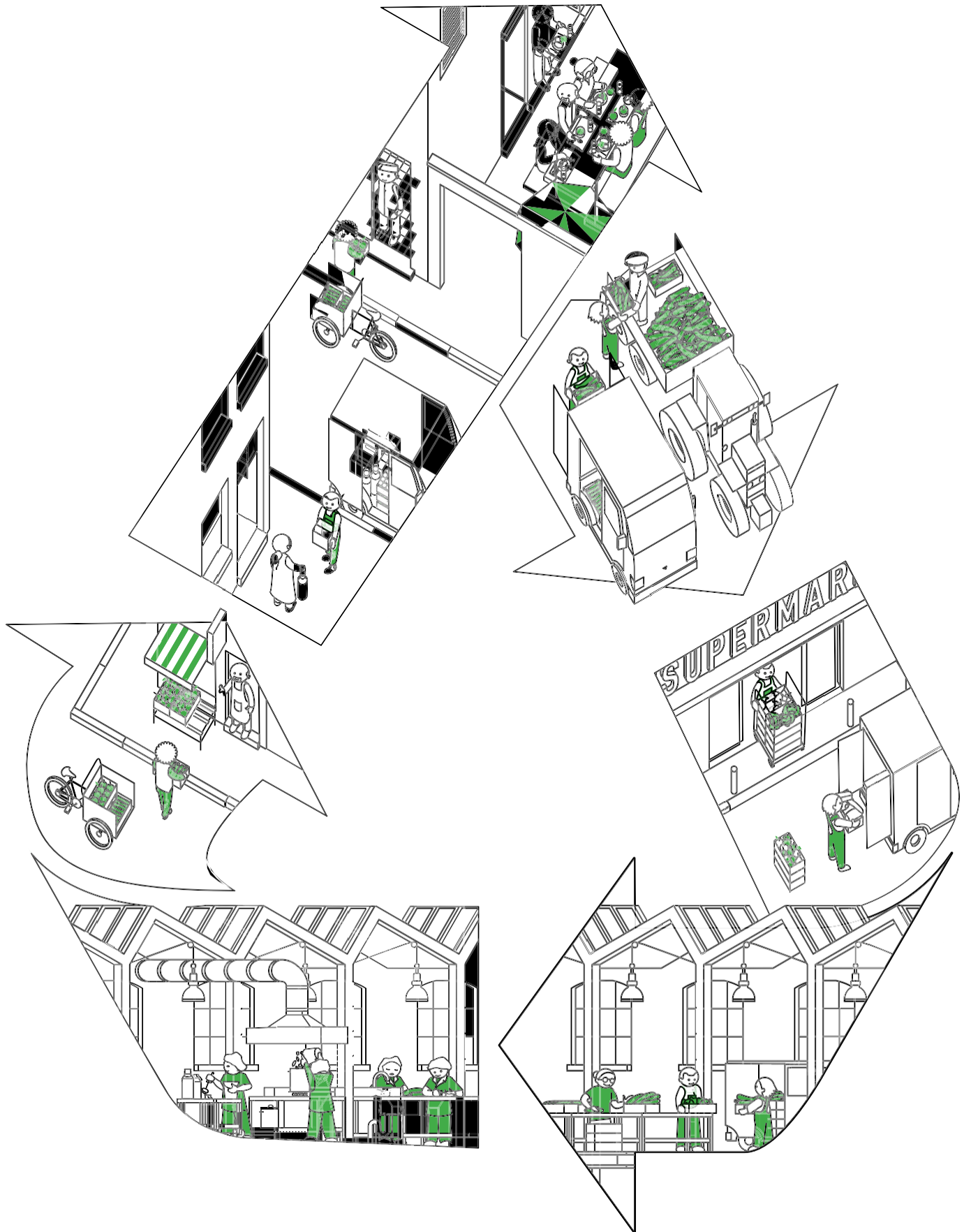
European Commission (2020) *Social enterprises and their ecosystems in Europe. Comparative synthesis report*. Authors: Carlo Borzaga, Giulia Galera, Barbara Franchini, Stefania Chiomento, Rocío Nogales and Chiara Carini. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at <https://europa.eu/!Qq64ny>

European Commission. (2020). *Social enterprises and their ecosystems in Europe. Updated country report: Belgium*. Authors: Marthe Nyssens and Benjamin Huybrechts. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at <https://europa.eu/!Qq64ny>

European Commission. (2020) *Social enterprises and their ecosystems in Europe. Updated country report: France*. Authors: Francesca Petrella and Nadine Richez-Battesti. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at <https://europa.eu/!Qq64ny>

GECITEERDE BRONNEN

1. Berkum, S. van, Dengerink, J. & Ruben, R. *The food systems approach: sustainable solutions for a sufficient supply of healthy food*. <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/538076> (2018).
2. Feedback. *When there's no waste, there's a way (to net zero)*. <https://feedbackglobal.org/wp-content/uploads/2020/10/Feedback-2020-When-theres-no-waste-theres-a-way-to-net-zero-low-res.pdf> (2020).
3. Stenmarck, A. *et al. Estimates of European food waste levels*. <http://edepot.wur.nl/378674> (2016).
4. WWF. *Fight climate change by preventing food waste. World Wildlife Fund* <https://www.worldwildlife.org/stories/fight-climate-change-by-preventing-food-waste>.
5. Eurostat. *Employment in food supply across EU regions*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20200522-2> (2020).
6. Marie-Laure, A.-G. *Migrant seasonal workers in the European agricultural sector*. 12.
7. Eurostat. *September 2021: Euro area unemployment*. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11563355/3-03112021-AP-EN.pdf/8841353c-11f6-7fab-efef-0e768ab13bfd?t=1635931825200> (2021).
8. Vittuari, M. *et al. Recommendations and guidelines for a common European food waste policy framework*. <https://research.wur.nl/en/publications/5d71819d-00d3-4f21-b19d-93a929685a4b> (2016) doi:10.18174/392296.
9. European Commission. *Action Plan to boost the social economy and create jobs. European Commission - European Commission* https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_6568 (2021).
10. ENSIE. *Work Integration Social Enterprises: Empowering people through social entrepreneurship for a sustainable and inclusive society*. https://www.ensie.org/Portals/ensie/OpenContent/Files/11733/IMPACT_WISEs_2019_EN.pdf (2020).
11. European Commission. *REACT-EU - Fostering crisis repair and resilience*. <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/REACT-EU-Fostering-crisis-repair-and-resilience/26d9-dqzy/> (2021).
12. European Commission. *Key findings: Joint Employment Report 2022*. (2021).
13. Government of British Columbia. *Policy Approaches Playbook: Considerations for policy development*. https://www2.gov.bc.ca/assets/gov/government/about-the-bc-government/regulatory-reform/pdfs/policy_approaches_playbook.pdf (2020).
14. WWF UK. *Driven to Waste - The Global Impact of Food Loss and Waste on Farms*. https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/wwf_uk_driven_to_waste_the_global_impact_of_food_loss_and_waste_on_farms.pdf (2021).
15. This is Rubbish. *Statement on Food Waste in Waste Framework Directive*. <https://www.thisisrubbish.org.uk/wp-content/uploads/2017/11/EU-food-waste-campaign-Statement-on-Waste-Directive.pdf> (2017).
16. Food Policy Coalition. *NGO joint letter on EC commitment to tackling food waste in the Farm to Fork strategy*. https://foodpolicycoalition.eu/wp-content/uploads/2020/07/NGO-Joint-letter_EC-Commitment-on-Tackling-Food-Waste-in-the-F2F-Strategy.pdf (2020).
17. Bio-Waste in Europe. *European Compost Network* <https://www.compostnetwork.info/policy/biowaste-in-europe/> (2019).
18. Bowman, M. *Challenging Hegemonic Conceptions of Food Waste*. in *Routledge Handbook of Food Waste* (eds. Reynolds, C., Soma, T., Spring, C. & Lazell, J.) 493-506 (Routledge, 2020). doi:10.4324/9780429462795-38.
19. Deloitte, Directorate-General for Health and Food Safety (European Commission), ECORYS & Wageningen Economic Research. *Food redistribution in the EU: mapping and analysis of existing regulatory and policy measures impacting food redistribution from EU Member States*. (Publications Office of the European Union, 2020).
20. ENSIE. *ENSIE, its networks and WISEs contribution to the European Action plan for the Social Economy*. https://www.ensie.org/Portals/ensie/OpenContent/Files/11728/ENSIE_Position_on_the_EU_Action_Plan_for_the_Social_Economy_EN.pdf (2021).
21. Interview met arbeidsmarktdeskundige van HERWIN. (2021).
22. Commission Regulation (EU) No 651/2014 of 17 June 2014 declaring certain categories of aid compatible with the internal market in application of Articles 107 and 108 of the Treaty / (Verordening 651/2014 van de EU van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard) PB L 187 26.6.2014, p. 1). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0651-20170710> (2014).
23. Europese Commissie. *Werkdocument Europese Commissie : Guide to the application of the European Union rules on state aid, public procurement and the internal market to services of general economic interest, and in particular to social services of general interest*. https://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/new_guide_eu_rules_procurement_en.pdf (2013).
24. Ministère de l'agriculture et de l'Alimentation. *Lutte contre le gaspillage alimentaire: les lois françaises*. <https://agriculture.gouv.fr/lutte-contre-le-gaspillage-alimentaire-les-lois-francaises> (2021).
25. Interview met projectmanager van Panier de la Mer. (2021).
26. Ministère de l'agriculture et de l'Alimentation. *Lutte contre le gaspillage alimentaire: les lois françaises*. <https://agriculture.gouv.fr/lutte-contre-le-gaspillage-alimentaire-les-lois-francaises>.
27. HERWIN. *Opportunities and barriers for the FLAVOUR project in Belgium*. (2021).



Feedback zet zich in voor het klimaat door het voedselsysteem te helpen veranderen. Hiertoe dagen wij machthebbers uit, zijn wij een katalysator voor actie en geven we mensen de ruimte om positieve veranderingen te bewerkstelligen.

Feedback neemt de grootst mogelijke zorgvuldigheid in acht bij het verzamelen van gegevens en het opstellen van publicaties, maar kan niet garanderen dat dit rapport volledig is. Het is in hoge mate afhankelijk van secundaire bronnen die hier te goeder trouw worden gereproduceerd. Feedback aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor fouten in de gebruikte bronnen en beweert niet dat enige genoemde organisatie willens en wetens schuldig is aan een overtreding van het beleid of dat enig met naam genoemd bedrijf onrechtmatig heeft gehandeld.

Gepubliceerd maart 2022

Auteur: Isabela Vera

Ontwerp: Garth Stewart

Illustratie: Simon Barroo

Dankbetuigingen: Wij zijn de partners van FLAVOUR bij HERWIN, Panier de La Mer, Brighton & Hove Food Partnership, Alchemic Kitchen, Sussex Surplus en vele anderen zeer dankbaar voor hun inbreng bij dit rapport.

Citaat: Feedback. 2022. *Op weg naar een inclusieve, koolstofarme voedseloverschottensector: Aanbevelingen voor beleidsmakers in de EU, Frankrijk en België.* Londen: Feedback.

www.feedbackglobal.org

@feedbackorg

Geregistreerd in Engeland en Wales,
nummer liefdadigheidsinstelling 1155064

**FEED
BACK**



Interreg 
2 Seas Mers Zeeën
FLAVOUR